

The study provides a comprehensive analysis of the structure, content, didactic design, and implementation strategies of the course. The objectives of the discipline are defined, expected learning outcomes are outlined, and the thematic scope encompasses both the historical development of sports facilities and their modern classification, structural characteristics, safety regulations, maintenance, and operation. The importance of applying contemporary teaching methodologies – such as problem-based learning, research-oriented approaches, inquiry-based methods, modeling, and interactive techniques – is highlighted, as these foster the development of students' critical thinking, practical competencies, creativity, and autonomy.

Special attention is devoted to the analysis of educational materials employed in the instructional process, including textbooks, lecture collections, glossaries of terms, and digital resources. The role of this educational component in developing both general and professional competencies is examined, particularly in relation to organizing a safe learning environment and promoting health-preserving technologies. The article substantiates the foundational value of this course in the system of professional training for physical education specialists.

Furthermore, it identifies key directions for future research: digitalization of course content, implementation of interdisciplinary learning cases, and adaptation of instruction to inclusive educational contexts. The article makes a significant contribution to the advancement of methodological frameworks in physical education and underscores the need for continued innovation in the structure and content of related educational components.

Key words: *physical education and sport, sports facilities, educational component, methodological support, professional training, higher education, competency-based approach*

Стаття надійшла до редакції 27.05.2025 р.

УДК 378.04:005.5]:378.035:34(477+73)

DOI [HTTPS://DOI.ORG/10.33989/2075-146X.2025.36.339413](https://doi.org/10.33989/2075-146X.2025.36.339413)

ВАЛЕРІЯ ЗАХАРОВА

ORCID: 0009-0004-4078-2198

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ КОМПАРАТИВНОГО АНАЛІЗУ ФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ МАГІСТРІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ ТА США

У статті досліджено особливості формування правової культури майбутніх магістрів публічного управління та адміністрування в системі вищої освіти України та Сполучених Штатів Америки. Здійснено порівняльний аналіз підходів, методів та інституційних механізмів, що використовуються в обох країнах для розвитку високого рівня правової свідомості, поваги до закону та навичок правомірної поведінки у майбутніх управлінців. Застосовано комплекс наукових методів, включаючи порівняльно-історичний, порівняльно-правовий аналіз законодавства та освітніх стандартів, контент-аналіз навчальних програм і дисциплін, а також узагальнення кращих практик формування правової культури у профільних закладах вищої освіти.

Закцентовано, що ключові висновки дослідження свідчать про наявність як спільних рис, так і суттєвих відмінностей у підходах до формування правової культури магістрів публічного управління в Україні та США. Виокремлено сильні та слабкі сторони освітніх систем обох країн у контексті розвитку правової компетентності майбутніх управлінців, зокрема, особливості інтеграції правових дисциплін у навчальні плани, використання інтерактивних методів навчання, роль практичної підготовки та залучення до правозастосовчої діяльності.

Результати дослідження мають важливе значення для вдосконалення освітніх програм підготовки магістрів публічного управління та адміністрування в Україні шляхом адаптації позитивного досвіду США та врахування національних особливостей. Отримані дані можуть бути використані для розробки методичних рекомендацій, спрямованих на підвищення ефективності формування правової культури майбутніх фахівців у сфері державного управління, що сприятиме зміцненню верховенства права та запобіганню корупції в публічному секторі.

Ключові слова: *правова культура, компаративний аналіз, порівняльна педагогіка, законодавче забезпечення, освітні стандарти, освітні програми, організація навчального процесу*

Постановка проблеми. Актуальність теми зумовлена необхідністю удосконалення підготовки державних управлінців в Україні з урахуванням міжнародного досвіду, зокрема досвіду США, де традиції

правової освіти та публічного адміністрування мають глибоке історичне підґрунтя. Компаративний аналіз дозволяє виявити сильні та слабкі сторони освітніх систем обох країн і запропонувати рекомендації для формування правової культури та підвищення якості підготовки магістрів публічного управління в Україні.

Це пояснюється потребою модернізації системи підготовки державних управлінців в Україні в умовах євроінтеграційних процесів і необхідністю врахування передового міжнародного досвіду, зокрема США, де правова освіта й підготовка кадрів для публічного адміністрування мають міцну базу.

Аналіз актуальних досліджень. Питання правової підготовки майбутніх державних управлінців привертає увагу багатьох науковців і знайшло відображення в численних працях. Проблематика правової культури стала предметом аналізу як вітчизняних, так і зарубіжних дослідників. Теоретичні основи правової культури досліджувалися в роботах таких авторів, як Ю. Битяк, А. Гетьман, В. Колісник, О. Петришин, О. Скакун та інші, які заклали фундамент для розуміння її сутності та значення. Окремі питання розвитку правової культури в системі вищої освіти державних службовців розглядали Г. Атаманчук, С. Ващенко, Г. Грабовська, В. Мушенко, О. Оболенський та інші вчені, акцентуючи на її ролі в підготовці фахівців. Специфічні аспекти правової культури магістрів публічного управління у контексті США та України аналізували Г. Клімова, Л. Корнута, А. Неугодніков та інші дослідники, звертаючи увагу на особливості її формування в різних системах. Проте комплексні компаративні дослідження, які б охоплювали правову культуру магістрів державного управління в США та Україні, наразі залишаються недостатньо розробленими. Саме ця прогалина підкреслює актуальність і важливість пропонованої роботи, спрямованої на заповнення зазначеної наукової ніші.

Мета статті – дослідження методологічних засад компаративного аналізу формування правової культури магістрів публічного управління та адміністрування у вищих навчальних закладах України та США. Актуальність теми зумовлена необхідністю удосконалення підготовки управлінських кадрів в Україні з урахуванням кращих світових практик, зокрема американського досвіду.

Методи дослідження – аналіз, синтез, порівняння, системний підхід.

Викладення основного матеріалу. У сучасних умовах глобалізації та інтеграції світового простору правова культура стає ключовим елементом професійної підготовки магістрів публічного управління. Вона визначає здатність майбутніх управлінців ефективно застосовувати правові знання у прийнятті управлінських рішень, забезпечувати верховенство права та дотримуватися принципів демократії. Актуальність дослідження полягає у необхідності реформування системи освіти в Україні з урахуванням міжнародного досвіду, зокрема досвіду США, які є однією з провідних країн у сфері підготовки фахівців з управління державою.

Правова культура є комплексною системою ціннісних орієнтирів, знань і практик, що формують якісно новий рівень взаємодії між індивідом, суспільством та державою. Вона інтегрує в собі не лише нормативні положення, а й духовно-етичні засади правового життя, виступаючи своєрідним «ДНК» правової системи (Битяк, Яковлюк (Ред.), 2007).

На нашу думку, правова культура охоплює знання правових норм, вміння їх застосовувати, а також повагу до верховенства права. Для магістрів публічного управління та адміністрування вона є основою для прийняття обґрунтованих рішень та уникнення правових і етичних порушень у професійній діяльності.

Порівняльна педагогіка є повноцінною та самостійною галуззю педагогічної науки, що зосереджується на дослідженні освітніх систем різних країн. Її суть полягає у виявленні, аналізі та оцінюванні як подібних, так і відмінних рис цих систем, а також їхніх складових частин. Особливість цієї науки в тому, що вона розглядає педагогічні процеси у тісному зв'язку з політичними, соціальними, економічними та культурними умовами, які визначають їхній розвиток і функціонування (Локшина (Упоряд.), 2015).

Компаративний аналіз особливостей формування правової культури магістрів публічного адміністрування в університетах США та України здійснено на теоретичному, історичному, законодавчому та організаційно-педагогічному рівнях. На нашу думку, це є оптимальним методом для порівняння систем підготовки у двох країнах з різними історичними, культурними та правовими традиціями. Він дозволяє виявити схожості, відмінності та потенційні можливості для вдосконалення.

Варто зазначити, що результати порівняльного аналізу сучасних наукових досліджень правової культури майбутніх фахівців державного управління в українських та американських університетах чітко показують, що першочерговим завданням є підготовка спеціалістів, здатних до критичного мислення, творчого підходу та адаптації до змін. Сучасна вища освіта прагне сформувати професійно-креативну особистість, новатора, який може впроваджувати нові освітні стандарти та технології. Це вимагає ефективної організації комплексної професійної підготовки в університетах, оновлення змісту навчання майбутніх державних управлінців та пошуку оптимальних методів і форм його реалізації.

Слід констатувати, що у США правова культура трактується як індивідуальна характеристика, що формується через відповідальність та активну участь у правових процесах. Американські дослідники наголошують на поєднанні правових знань із етичними принципами. В Україні правова культура частіше розглядається як соціальне явище, залежне від стану правової системи та історичного контексту. Якщо в США акцент робиться на практичному застосуванні знань, то в Україні переважають теоретичні підходи, що іноді обмежують глибину підготовки.

Є підстави вважати, що стабільна демократія та правова традиція в США сприяли формуванню високої правової культури серед управлінців. В Україні радянська спадщина, корупція та нестабільність правової системи гальмували цей процес, створюючи виклики для сучасної освіти.

У ході наукового пошуку встановлено, що формування правової культури в США є складним історичним процесом, який охоплює кілька ключових етапів, починаючи з колоніального періоду і до сучасності.

На початковому етапі розвитку правової культури США визначальну роль відіграли традиції британського права та місцеві умови життя колоністів (XVII–XVIII століття), які привезли з собою англійське common law, яке стало основою правової системи. Водночас колонії створювали власні закони, адаптовані до місцевих потреб. Таким чином, колоніальний період заклав фундамент для правової культури, що поєднувала повагу до закону з активною роллю громадян в управлінні.

Кінець XVIII століття став переломним завдяки визвольній війні та створенню конституційних основ держави. Декларація незалежності (1776 рік), Конституція США (1787 рік), Білль про права (1791 рік) затвердили верховенство права та підкреслили важливість громадянської відповідальності через участь у політичному житті.

XIX століття ознаменувалося розширенням прав і свобод, хоча й супроводжувалося суперечливими подіями, такими як Громадянська війна (1861–1865 рр.). Це закріпило принцип рівності перед законом і посилило громадянський активізм, коли люди почали використовувати правові механізми для захисту своїх інтересів.

XX століття стало часом інтенсивного розвитку прав людини та соціальної справедливості. Рух за громадянські права 1950–1960-х років завершився прийняттям Закону про громадянські права (1964) та Закону про виборчі права (1965). Ці зміни зробили правову культуру більш інклюзивною та посилили увагу до соціальної справедливості.

Отже, на сучасному етапі правова культура США розвивається під впливом технологічного прогресу та нових викликів. Глобалізація права привносить міжнародні стандарти, технології забезпечують прозорість і доступ до правової інформації. Громадянська участь також трансформується: онлайн-платформи та соціальні мережі дають людям нові можливості впливати на правову політику, це робить правову культуру більш гнучкою та адаптивною до змін (Kirk, Junker, 2016, с. 82-88).

Аналіз історико-педагогічної літератури дозволяє стверджувати, що правова культура в Україні має довгу й багату історію, яка формувалася під впливом різних епох, культурних традицій та політичних подій.

Київська Русь (IX–XIII століття) стала першим великим державним утворенням на території сучасної України, де почали формуватися зачатки правової культури. Однією з основних рис цього процесу була поява «Руської Правди» – першого писемного збірника законів, який регулював суспільні відносини. Важливу роль відіграло також християнізація Русі, яка принесла вплив візантійського права, що сприяло розвитку правової системи. Крім того, громадське самоврядування, втілене через віче (народні збори), стало важливим інститутом, який відображав участь громадян у прийнятті рішень. Цей період заклав основи для розвитку правової культури, яка поєднувала місцеві традиції та впливи зовнішніх культур.

Литовсько-польський період (XIV–XVII століття) настав після розпаду Київської Русі, коли українські землі увійшли до складу Великого князівства Литовського, а пізніше – Речі Посполитої. Цей період відзначений поєднанням місцевих традицій та впливів європейського права, що сприяло розвитку правової свідомості. Основними рисами цього часу стали впровадження Магдебурзького права, яке надавало містам автономію у внутрішніх справах і сприяло розвитку місцевого самоврядування.

Наступним етапом стала Козацька держава (XVII–XVIII століття), яка під проводом гетьманів стала важливим кроком у розвитку правової культури України, поєднуючи демократичні традиції та національну ідентичність. Її основні риси включали гетьманські універсали та Конституцію Пилипа Орлика 1710 року, яка вважається першою в Європі конституцією. Цей документ проголосив принципи поділу влади, обмеження влади гетьмана та захисту прав громадян. Також значну роль відіграло козацьке самоврядування, втілене через військову раду та інші інститути демократичного управління.

Період Російської імперії (XVIII–XX століття) розпочався після ліквідації козацької автономії, коли українські землі увійшли до її складу. Цей час характеризується централізацією влади та боротьбою за національну ідентичність.

Радянський період (XX століття) приніс глибокі зміни в правову культуру України під впливом комуністичної ідеології. Цей період залишив глибокий слід, зокрема через звичку до формального виконання законів та недовіру до державних інститутів.

Відновлення незалежності (кінець XX – початок XXI століття) розпочалося після проголошення незалежності України в 1991 році. Цей етап характеризується боротьбою за побудову правової держави, забезпечення верховенства права та захисту прав людини. Основними рисами стали прийняття Конституції України 1996 року, яка встановила основи конституційного ладу, прав і свобод громадян, реформи правової системи, спрямовані на створення демократичної держави, та європейська інтеграція з впровадженням стандартів Європейського Союзу.

Сучасний етап (після 2014 року) розпочався з Революції Гідності, яка підкреслила важливість прав людини та верховенства права, і став важливим етапом у розвитку правової культури. Цей період відзначається активізацією громадянського суспільства та прагненням побудувати правову державу.

Виходячи з вище викладеного, історія правової культури в Україні та США відображає різні шляхи розвитку, що обумовлені історичними, політичними та культурними чинниками.

Отже, стабільна демократія та міцна правова традиція в США створили сприятливі умови для формування високої правової культури. Американські управлінці працюють у системі, де принципи прозорості, підзвітності та верховенства права є невід'ємною частиною повсякденної діяльності.

Утім, в Україні історичні обставини склалися інакше. Радянський період залишив по собі спадщину у вигляді корупції, бюрократії та низької довіри до правових інституцій. Після 1991 року нестабільність правової системи та часті зміни законодавства ускладнили розвиток правової культури. Ці фактори створили додаткові виклики для сучасної освіти, адже студенти часто стикаються з розривом між теоретичними ідеалами і реальною практикою.

Слід зазначити, що в США магістерські програми з публічного адміністрування (Master of Public Administration, MPA) з'явилися у XX столітті і з того часу постійно оновлюються. Вони враховують сучасні виклики, такі як цифровізація урядування, глобалізація та зміни в правовому полі. Наприклад, багато американських програм включають курси з кібербезпеки чи етики в цифрову епоху, що робить їх актуальними та практичними.

Разом з тим в Україні аналогічні програми почали розвиватися лише у 2000-х роках. Незважаючи на певний прогрес, їхній зміст часто залишається застарілим і орієнтованим на теоретичні підходи радянського зразка. Наприклад, курси з адміністративного права можуть бути відірваними від реальних потреб публічного управління, що знижує готовність випускників до практичної роботи.

У США діяльність управлінців регулюється розвиненою системою федеральних і штатних законів. Такі акти, як Закон про свободу інформації (FOIA), забезпечують прозорість урядових процесів, дозволяючи громадянам отримувати доступ до державних документів. Це сприяє підзвітності та зміцнює правову культуру серед управлінців (*Закон про свободу інформації*, 2016).

В Україні ключовим нормативним актом є Закон «Про державну службу» (2016), який визначає основи роботи державних службовців. Проте його норми часто критикують за невідповідність сучасним вимогам. Наприклад, Закон недостатньо деталізує етичні стандарти чи механізми їхнього забезпечення, що ускладнює практичне застосування (*Закон України «Про державну службу»*, 2016).

У США стандарти підготовки магістрів публічного адміністрування визначає Національна асоціація шкіл публічних справ (NASPAA). Ця організація встановлює чіткі критерії акредитації, які включають вимоги до змісту програм, кваліфікації викладачів і практичної підготовки студентів. Завдяки цьому американські програми мають високу якість і відповідають потребам ринку праці (*Standards and Guidance of NASPAA*, 2025).

В Україні освітні стандарти розробляє Міністерство освіти і науки, але вони недостатньо адаптовані до специфіки публічного адміністрування. Наприклад, стандарти можуть вимагати вивчення великої кількості теоретичних дисциплін, але не приділяти уваги практичним навичкам, таким як аналіз політики чи управління проектами.

Американські освітні програми МРА мають збалансовану структуру, яка поєднує теорію з практикою. Вони включають курси з права, етики, аналізу політики та менеджменту, а також передбачають практичні заняття. Наприклад, студенти можуть аналізувати реальні кейси чи працювати над проектами для місцевих урядів, що допомагає їм краще зрозуміти, як застосовувати правові норми в реальних умовах. У США є багато університетів, які готують магістрів публічного управління (Master of Public Administration, MPA), надаючи освіту для роботи в державних і некомерційних організаціях, а також у сфері публічної політики. Серед провідних закладів варто виділити Гарвардський університет, Сиракузький університет, Університет Південної Каліфорнії, Колумбійський університет, Нью-Йоркський університет, тощо, які надають студентам доступ до стажувань і практичного досвіду. Багато з цих університетів пропонують гнучкі формати навчання, такі як онлайн або заочні програми, що дозволяє поєднувати освіту з роботою.

В Україні освітні програми, такі як спеціальність 281 «Публічне управління та адміністрування», зосереджені переважно на теоретичних дисциплінах – конституційному праві, адміністративному праві тощо. Практична складова зазвичай обмежується короткими стажуваннями, які не завжди є добре структурованими. Провідними вищими навчальними закладами в Україні, які готують магістрів публічного управління та адміністрування є Національна академія державного управління при Президентові України, Київський національний університет імені Тараса Шевченка (Навчально-науковий інститут публічного управління та державної служби), Національний університет «Києво-Могилянська академія», Львівський національний університет імені Івана Франка тощо.

Отже, у сфері розробки навчальних планів та визначення їх змісту університети Сполучених Штатів мають значно ширшу автономію. Ця свобода дозволяє їм самостійно формувати освітні програми, адаптуючи їх до потреб студентів та сучасного суспільства. Водночас останні тенденції до гармонізації освітніх систем на міжнародному рівні підкреслюють важливість узгодження та уніфікації таких програм. Завдяки цьому в США вдається швидко оновлювати освітні стандарти, щоб вони відповідали актуальним вимогам ринку праці та глобальним викликам.

На противагу цьому, в Україні система вищої освіти стикається з труднощами через відсутність оперативного адаптування освітніх норм. Стандарти програм залишаються статичними, що ускладнює їхню своєчасну корекцію відповідно до змін у професійному середовищі чи потребах суспільства. Такий контраст між підходами США та України ілюструє, як гнучкість і стандартизація можуть співіснувати, забезпечуючи ефективність освіти, тоді як брак швидкої реакції на зміни може стримувати її розвиток. (Шевченко А. С., 2017)

Зокрема, в організації освітнього процесу у США широко застосовуються інтерактивні методи навчання, такі як кейс-методи, симуляції та стажування. Наприклад, магістри публічного управління можуть брати участь у моделюванні судових процесів, розробляти плани реагування на кризи або працювати в реальних організаціях під час стажувань. Ці методи сприяють глибокому засвоєнню знань і розвитку практичних навичок.

В Україні переважають традиційні методи – лекції та семінари. Хоча ці формати можуть бути ефективними для передачі теоретичної інформації, вони обмежують можливості студентів розвивати практичні вміння. Наприклад, магістри державного управління рідко отримують змогу працювати з реальними кейсами чи брати участь у симуляціях.

Таблиця 1

Стандарти підготовки магістрів державного управління в Україні та США

Критерій порівняння	Україна	США
Законодавче забезпечення	Закон «Про вищу освіту», стандарти МОН України.	Закон про вищу освіту, акредитація NASPAA
Автономія університетів	Обмежена, програми розробляються відповідно до державних стандартів	Значна, університети мають свободу у розробці програм.
Структура програм	Базові дисципліни, спеціалізації, практичні компоненти.	Базові курси, спеціалізації, практичні компоненти (Capstone, стажування)
Акцент на практику	Обмежений через брак ресурсів.	Сильний акцент на практичні навички через кейс-стаді, стажування
Результати навчання	Знання, вміння, компетенції, визначені державними стандартами.	Критичне мислення, лідерство, соціальна відповідальність

Враховуючи викладене, можна дійти висновку, що американський підхід є практико-орієнтованим і готує студентів до реальних викликів. Випускники програм МРА зазвичай мають досвід аналізу складних ситуацій і готові до роботи в динамічному середовищі. Український підхід залишається більш теоретичним, що може знижувати ефективність підготовки. Це означає, що випускники в Україні можуть бути менш конкурентоспроможними порівняно з американськими колегами.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Порівняльний аналіз демонструє, що США значно випереджають Україну за рівнем формування правової культури магістрів публічного адміністрування. Це пояснюється кількома факторами: практичною орієнтацією освітніх програм, розвиненою законодавчою базою, яка підтримує прозорість і підзвітність, а також інноваційними педагогічними методами. Україна, хоча й досягла певного прогресу, стикається з низкою проблем: переважанням теоретичних підходів, слабким правовим регулюванням у сфері освіти та публічного адміністрування, а також історичною спадщиною, яка гальмує реформи.

Отже, враховуючи виявлені недоліки у рівні правової культури магістрів публічного управління в Україні, можна сформулювати низку практичних рекомендацій для виправлення ситуації, такі як посилення практичної складової, застосування інноваційних методів, залучення практиків до навчального процесу, впровадження міждисциплінарного підходу, посилення етичного виховання. На нашу думку, реалізація цих рекомендацій сприятиме підвищенню якості підготовки магістрів публічного управління в Україні та наближенню до міжнародних стандартів.

Проведене дослідження не охоплює всіх граней окресленої проблеми і вимагає додаткового аналізу новітніх та результативних методів і підходів до розвитку правової культури серед магістрів публічного управління в Україні. Окрім того, існує необхідність у розробленні та впровадженні спеціалізованих навчальних програм і курсів, спрямованих на підготовку майбутніх фахівців державної служби.

Список використаних джерел

- Битяк Ю. П., Яковлюк І. В. (Ред.). (2007). *Правова культура в умовах становлення громадянського суспільства*: монографія. Харків: Право.
- Закон «Про державну службу». (2016). Взято з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text> (дата звернення: 09.03.2025)
- Локшина, О. І. (Упоряд.). (2015). *Порівняльна педагогіка: методологічні орієнтири українських компаративістів*: хрестоматія. Київ: Педагогічна думка.
- Freedom of Information Act Statute*. (2016). Retrieved from <https://www.foia.gov/foia-statute.html>
- Kirk, W. Junker. (2016). *Legal Culture in the United States: An Introduction*. Description: Abingdon, Oxon; New York, NY: Routledge.
- Standards and Guidance of National Association of Schools of Public Affairs and Administration*. (2025). Retrieved from <https://www.naspaa.org/accreditation/standards-and-guidance>

References

- Bityak, Yu. P., & Yakovlyuk, I. V. (Eds.). (2007). *Pravova kultura v umovakh stanovlennia hromadianskoho suspilstva [Legal culture in the formation of civil society]*. Kharkiv: Pravo [in Ukrainian].
- Freedom of Information Act Statute*. (2016). Retrieved from <https://www.foia.gov/foia-statute.html>
- Kirk, W. Junker. (2016). *Legal Culture in the United States: An Introduction*. Description: Abingdon, Oxon; New York, NY: Routledge.
- Lokshyna, O. I. (Ed.). (2015). *Porivnyalna pedahohika: metodolohichni oriientyry ukrainskykh komparatyvistiv [Comparative pedagogy: Methodological guidelines of Ukrainian comparativists]*. Kyiv: Pedahohichna dumka [in Ukrainian].
- Pro derzhavnu sluzhbu [On civil service]*. (2016). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text> [in Ukrainian].
- Standards and Guidance of National Association of Schools of Public Affairs and Administration*. (2025). Retrieved from <https://www.naspaa.org/accreditation/standards-and-guidance>

ZAKHAROVA V.

Poltava V. G. Korolenko National Pedagogical University, Ukraine

METHODOLOGICAL FOUNDATIONS OF THE COMPARATIVE ANALYSIS OF THE FORMATION OF THE LEGAL CULTURE OF MASTERS OF PUBLIC ADMINISTRATION AND ADMINISTRATION IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS OF UKRAINE AND THE USA

The article explores the peculiarities of the formation of the legal culture of future masters of public administration and administration in the higher education systems of Ukraine and the United States of America. A comparative analysis of the approaches, methods, and institutional mechanisms used in both countries to develop a high level of legal awareness, respect for the law, and skills of lawful behavior in future managers is carried out.

The study employs a complex of scientific methods, including comparative legal analysis of legislation and educational standards, content analysis of curricula and disciplines, surveys of students and teachers, as well as generalization of best practices in the formation of legal culture in specialized higher education institutions.

It is emphasized that the key findings of the research indicate the presence of both common features and significant differences in the approaches to the formation of the legal culture of masters of public administration in Ukraine and the USA. The article highlights the strengths and weaknesses of the educational systems of both countries in the context of developing the legal competence of future managers, in particular, the specifics of the integration of legal disciplines into curricula, the use of interactive teaching methods, the role of practical training, and involvement in law enforcement activities.

The results of the study are important for improving educational programs for the training of masters of public administration and administration in Ukraine by adapting the positive experience of the USA and taking into account national peculiarities. The obtained data can be used to develop methodological recommendations aimed at

increasing the effectiveness of the formation of the legal culture of future specialists in the field of public administration, which will contribute to strengthening the rule of law and preventing corruption in the public sector.

Key words: *legal culture, comparative analysis, comparative pedagogy, legislative framework, educational standards, educational programs, organization of the educational process*

Стаття надійшла до редакції 28.04.2025 р.

УДК 378.147.091.33-027.22

DOI [HTTPS://DOI.ORG/10.33989/2075-146X.2025.36.339431](https://doi.org/10.33989/2075-146X.2025.36.339431)

ОЛЕНА ІЛЬЧЕНКО

ORCID: 0009-0009-6522-4842

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

ВИХОВНИЙ АСПЕКТ ВИРОБНИЧОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

У статті розкривається значення виховного аспекту у процесі проходження виробничої педагогічної практики студентами педагогічних спеціальностей у закладах вищої освіти. Акцент зроблено на важливості поєднання професійної підготовки з формуванням моральних, етичних та громадянських якостей майбутнього вчителя. Визначено основні напрями виховного впливу, такі як формування професійної відповідальності, розвиток етичної культури, роль наставництва та саморефлексії в особистісному й професійному становленні майбутнього педагога. Підкреслено, що реальні педагогічні ситуації, з якими стикаються студенти під час практики, мають потужний виховний потенціал, що сприяє глибшому усвідомленню ролі вчителя в суспільстві. Автори зазначають, що в умовах сучасних викликів освіти (цифровізація, інклюзія, мультикультурність) виховна складова педагогічної практики набуває ще більшої актуальності. Обґрунтовано необхідність оновлення змісту та підходів до організації педагогічної практики у вищій школі з метою її гармонійного поєднання з вихованням високодуховної, відповідальної особистості майбутнього вчителя.

Ключові слова: *педагогічна практика, виховання, професійна підготовка, вища школа, наставництво, рефлексія*

Постановка проблеми в загальному вигляді. Сучасна вища педагогічна освіта має не лише передати студентам систему знань, умінь і навичок, але й виховати висококваліфіковану, морально зрілу особистість, здатну до саморозвитку, творчості й відповідального ставлення до своєї професії. Одним з ключових етапів у цьому процесі є виробнича педагогічна практика, яка поєднує теоретичну підготовку з практичною діяльністю. Її виховна роль є не менш важливою, ніж професійна, адже саме у реальних умовах педагогічного процесу формується справжнє усвідомлення місії вчителя, його соціальної відповідальності, етичної позиції.

Дослідженість проблеми. Проблема виховного аспекту у професійній підготовці майбутніх педагогів, зокрема у процесі виробничої педагогічної практики, посідає вагоме місце в науково-педагогічному дискурсі. Теоретичні основи виховання в контексті педагогічної освіти розглядалися у працях знаних класиків педагогіки – К. Д. Ушинського, А. С. Макаренка, В. О. Сухомлинського, які наголошували на тісному зв'язку між навчанням і вихованням, а також на особистісному прикладі вчителя як важливого інструменті педагогічного впливу. У сучасній педагогічній науці питання виховного потенціалу практичної діяльності майбутнього вчителя досліджували: О. М. Белкіна, Н. І. Коваленко, С. В. Васильєва, І. А. Зязюн, Н. Г. Ничкало, Л. О. Хомич та ін., які акцентують увагу на значенні педагогічної практики як простору для формування професійно важливих якостей особистості вчителя. Учені підкреслюють, що саме під час безпосереднього взаємодії з учнями у навчальному закладі розкривається виховний потенціал майбутнього педагога та формується його професійна ідентичність. Особливу увагу у вітчизняних і зарубіжних дослідженнях приділено наставництву як чиннику виховного впливу на студентів-практикантів. Зокрема, роботи І. П. Підласого, Т. М. Сущенко та І. М. Дмитренко висвітлюють значення педагогічного супроводу, роль особистого прикладу вчителя-наставника та морально-етичний компонент взаємодії. Водночас, незважаючи на наявність значної